

ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ И РАЗВОЙ НА РОДНАТА КУЛТУРА

Какъ и въ каква форма би трѣбвало да поднесемъ на народа плодетъ на културното ни творчество? Какъ да стигнемъ до народа, за да бждемъ разбрани отъ него? Всички наши първостепенни културни институти, начело съ университета, сж учредени въ столицата. Столицата е главенъ, да не кажемъ единственъ, центъръ на всички области отъ културния ни животъ. Въ това отношение нашиятъ културенъ животъ наподобява много повече културния животъ на Франция, отколкото тоя на Германия. Докато въ Германия, по силата на известни традиции, всѣки по-голямъ градъ има самочувството на духовенъ центъръ и притежава едни или други институти, които го издигатъ въ известно отношение дори и надъ столицата, въ Франция, напротивъ, преобладава стремежътъ да се съсредоточаватъ въ столичния градъ всички по-важни институти и ръководни фактори на културния животъ. Следвайки примѣра на Франция въ това отношение, ние засилихме разединението между твореца и народа, увеличихме разстоянието, което ги раздѣля. При това положение, културнитѣ ни ценности мѣчно биха могли да стигнатъ до народа по най-късия пътъ, който води къмъ селото. Представете си, напр., че творецътъ на висшитѣ културни ценности е попадналъ на село. Нима той би могълъ да изрази предъ народа плодетъ отъ своето творчество? Нима е тъй лесно да се намѣри достъпниятъ за народнитѣ маси изразъ на новитѣ придобивки въ областта на наука, изкуство, или материална култура?

Това, което затруднява твореца, обаче, би могло да се извърши безъ голѣми трудности отъ мѣстния културенъ деецъ, който познава духовнитѣ интереси на народа въ дадената областъ отъ страната ни.

Именно той е най-добриятъ популяризаторъ на новитѣ културни ценности, защото е непосредно свързанъ съ живота на народа. Изпращането на популяризатори направо отъ столицата въ селото не би могло да даде трайни резултати. Като разглежда процеса на културния развой. Шопенхауеръ казва следното: „най-великиятъ гений, макаръ и да се е проявилъ вече, може да остане непризнатъ, може да стои уединено предъ публиката, както би стоялъ уединено нѣкой царъ между гражданитѣ отъ собствения си народъ, ако тия граждани не го познаватъ лично. Никой чиновникъ, продължава Шопенхауеръ, не може да получи заповѣдъ направо отъ най-високото си началство. Всѣки познава подписа само на своя прѣкъ начальникъ, последниятъ сжщо на своя началникъ и тъй-нататъкъ, докато се стигне до главния секретаръ, който завѣршава подписа на министра, а министърътъ — подписа на царя. Подобни стѣпала сж характерни и за разпространението славата на гения въ сръдитѣ на народнитѣ маси“.

Тази аналогия, разбира се, не би трѣбвало да се разширява твърде много. Защото въ народната маса се сръщатъ отдѣлни природно нада-